

Temanotat

Etiopia: Ekteskap og skilsmisse

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

Most people in Ethiopia marry according to rules and traditions within the group they belong to, and without any formal wedding ceremony attended by a representative from the authorities or a religious group. The population is a mixture of many ethnic and religious groups with different traditions. However, in all groups it is common that marriages are arranged and that the spouses are not always able to freely choose whom to marry. However, this pattern is now changing, mainly in urban areas and among educated people.

The number of divorces in Ethiopia is relatively high. Apparently, this fact is related to arranged marriages and that women enter their first marriage at a young age. Divorce seems to be accepted in most groups, and does not lead to a stigmatization of women.

Both marriage and divorce are often entered into informally, without being registered with the authorities.

SAMMENDRAG

De fleste ekteskap i Etiopia blir inngått i henhold regler og tradisjoner innenfor den gruppen man tilhører uten formell vigsel fra religiøs representant eller fra myndighetene. Landet er sammensatt etnisk og religiøst med mange ulike tradisjoner. Men et fellestrekk ved måten ekteskap blir inngått på, er at de er arrangerte, og at de to som gifter seg, ikke alltid har så stor innflytelse på valget av partner. Dette mønsteret er imidlertid under endring, og svekkes særlig i urbane strøk og blant folk med utdanning.

Skilsmisseprosenten i Etiopia er relativt høy. Det må etter alt å dømme sees i sammenheng med at arrangerte ekteskap er så utbredt, og at giftealderen for kvinner er lav. Skilsmisse synes å være akseptert i de fleste grupper og ikke føre til sosialt stigma for kvinner.

Både ekteskapsinngåelse og skilsmisse skjer ofte uformelt og uten at det blir registrert hos myndighetene.

INNHold

1. Innledning	6
2. Lovgivning	6
3. Ekteskapsinngåelse	7
3.1 Innledning.....	7
3.2 Ulike typer ekteskap	8
3.2.1 Tradisjonelle ekteskap.....	8
3.2.1.1 Amharene.....	8
3.2.1.2 Oromoene	9
3.2.2 Sivilt ekteskap.....	9
3.2.3 Religiøse ekteskap	10
3.2.3.1 Ortodokse kristne.....	10
3.2.3.2 Muslimer.....	10
3.2.3.3 Protestantiske kristne	10
3.3 Alder ved inngåelse av ekteskap	11
3.4 Arrangerte ekteskap – tvang	11
3.5 Polygami.....	12
3.6 Vold i ekteskapet	12
3.7 Samboerskap.....	13
4. Registrering av ekteskap – Attester.....	13
4.1 Registrering	13
4.2 Ekteskapsattest	14
5. Skilsmisse	14
5.1 Forekomst og tradisjoner	14
5.2 Lovens krav og praksis	15
5.3 Skilsmisse i tråd med lovens krav	15
6. Referanser	16

1. INNLEDNING

Dette notatet gjør rede for under hvilke kulturelle og lovmessige forutsetninger ekteskap kommer i stand i Etiopia, og for hvordan ekteskap blir registrert og kan bli dokumentert.

Etiopia er et etnisk og religiøst sammensatt land med ulike tradisjoner for ekteskapsinngåelse og stifting av familie. Det blir derfor nødvendig å konsentrere seg om de største gruppene og de tradisjonene som flest bruker. Samtidig er det viktig å være klar over at det skjer endringer på dette området etter hvert som landet moderniseres, og flere får utdanning.

Noen fellestrekk står sterkt i alle de ulike gruppernes tradisjoner. For det første er ekteskap i utgangspunktet arrangert i den forstand at valget av ektefelle blir gjort av foreldrene ut fra hva familien som helhet ser seg best tjent med, og med mindre vekt på hva de framtidige ektefellene måtte mene. For det andre er den etiopiske familien tradisjonelt preget av patriarkalske holdninger om at kvinnen er underordnet mannen. Disse holdningene preger fortsatt befolkningen, og særlig på landsbygda hvor rundt 80 % av landets innbyggere bor. Blant folk som har fått utdanning, og de som deltar i et mer moderne liv i urbane strøk, er derimot disse tradisjonelle holdningene på retur. Flere og flere yngre mennesker i Etiopia velger i dag i stor grad selv hvem de vil gifte seg med.

Når det gjelder registrering og dokumentasjon av ekteskap, er lite registrert i offentlige registre i Etiopia. Det skyldes både at landet har et svakt utbygd registreringsystem og at befolkningen i liten grad ser behovet for å registrere sine ekteskap. Denne holdningen henger sammen med at de aller fleste ekteskap i Etiopia inngås på tradisjonelt vis, uten at verken religiøse autoriteter eller myndigheter er involvert som vigsler. Dette mønsteret gjør seg gjeldende også i forbindelse med skilsmisser.

Notatet gjør i tillegg rede for en del andre aspekter ved ekteskap, slik som tvang og vold i ekteskap og polygami.

Notatet er i hovedsak basert på skriftlige kilder. I den forbindelse er det verdt å merke seg at det som finnes av statistisk materiale med informasjon om etiopiske borgere, er mangelfullt. Det finnes for eksempel ikke tall som viser fordeling på de ulike typene ekteskap man kan inngå i Etiopia.

2. LOVGIVNING

Den sentrale loven i Etiopia når det gjelder ekteskap, er *The Revised Family Code* fra 2000, heretter omtalt som familieloven. Denne loven angir for det første vilkårene for å inngå et sivilt eller såkalt borgerlig ekteskap. Samtidig stadfester loven at ekteskap inngått på religiøst grunnlag eller i henhold til tradisjonell praksis (customary) også er å anse som gyldige, og at de har samme legale status som ekteskap inngått i henhold til familieloven (Familieloven 2000, § 1).

Familieloven fastsetter imidlertid noen krav for inngåelse av ekteskap som gjelder for alle, uavhengig av grunnlaget ekteskapet inngås på. Disse kravene er følgende:

- Begge parter må på fritt grunnlag ha gitt sitt samtykke til ekteskap, § 6.

- Begge parter må være fylt 18 år. Dispensasjon fra dette kravet kan gis ned til 16 år, § 7.
- Det er ikke tillatt å gifte seg med nære slektninger, § 8-10.
- En person som allerede er gift, kan ikke inngå nytt ekteskap, § 11.

Begge parter må være tilstede under vielsen. Stedfortreder kan imidlertid tillates under særlige omstendigheter og det er åpenbart at den som ikke er til stede, har gitt sitt samtykke. Tillatelse til bruk av stedfortreder gis av det etiopiske justisdepartementet, § 12. Familieloven har videre bestemmelser om hvordan ekteskap skal registreres (§ 28), og på hvilke vilkår ekteskap kan oppløses (§ 74). Disse bestemmelsene gjelder for alle typer ekteskap, uavhengig av hvilket grunnlag de ble inngått på.

Familieloven er vedtatt på føderalt nivå. Ifølge den etiopiske konstitusjonen har de enkelte regionalstatene myndighet til å vedta egne lover under forutsetning av at de ikke er i strid med bestemmelsene i konstitusjonen. Når det gjelder familielovgivning, har alle delstatene unntatt Somali-regionen og Afar, vedtatt lover som er i overensstemmelse med den føderale familieloven (Den norske ambassaden i Addis Abeba, e-post 2019).

Etiopisk familielovgivning etterleves imidlertid i begrenset grad. Som det vil bli gjort nærmere rede for i det følgende, inngås de fleste ekteskap etter tradisjonelle regler uten at myndigheter eller religiøse autoriteter er involvert. Hva som er akseptabelt innenfor tradisjonelle regler, strider også på flere områder mot de krav loven setter. Det gjelder for eksempel alderskravet og forbud mot flergifte. I tillegg er det relativt få som følger pålegget om å registrere inngått ekteskap hos myndighetene.

3. EKTESKAPSINNGÅELSE

3.1 INNLEDNING

Mer enn 80 % av Etiopias befolkning bor på landsbygda, hvor de fleste livnærer seg som småbønder og lever et tradisjonsbundet liv. I et slikt samfunn er familien en hjørnestein, som blant annet fungerer som arbeidsfellesskap, og som ramme rundt rettigheter til jord.

Etiopia er sammensatt både etnisk og religiøst. Familien er en viktig institusjon i alle de ulike gruppene, men måten man inngår ekteskap på og stifter familie varierer. I denne sammenhengen er det viktig å være klar over at noen av tradisjonene på dette området kan være i strid med den føderale lovgivningen som regulerer inngåelse av ekteskap.

Tradisjoner knyttet til inngåelse av ekteskap står sterkt i befolkningen, og særlig på landsbygda. I byer og urbane strøk svekkes disse tradisjonene gradvis. Etiopia har de senere årene hatt en sterk økonomisk utvikling, og landets ledelse har blant annet satset stort på utdanning. Det er særlig yngre etiopiere med utdanning og de som er knyttet til den moderne økonomien i byene, som ikke lenger følger tradisjonene på samme måte som sine foreldre.

Det finnes ingen fullstendig beskrivelse av alle varianter av ekteskapstradisjoner i Etiopia. Men et fellestrekk for alle er at de er arrangerte og preget av patriarkalske

holdninger. Følgende framstilling legger vekt på tradisjoner i de største religiøse og etniske gruppene og mønstre som avtegner seg i de moderne lagene av befolkningen.

De aller fleste i Etiopia inngår ekteskap etter tradisjonelle regler uten å bli viet av prest, muslimsk sheikh eller annen myndighetsperson.

3.2 ULIKE TYPER EKTESKAP

Den etiopiske familieloven (2000), § 1, fastslår at ekteskap kan inngås på tre ulike grunnlag:

- sivilt
- religiøst
- tradisjonelt

Det foreligger ikke statistikk som med sikkerhet kan si noe om hvor mange som velger de ulike alternativene. Det er imidlertid ingen tvil om at de aller fleste etiopiere inngår ekteskap tradisjonelt, som vil si i henhold til regler og tradisjoner i den gruppen man tilhører.

3.2.1 Tradisjonelle ekteskap

Det vanligste blant etiopiere er å inngå ekteskap basert på regler og tradisjoner som gjelder innenfor den etniske gruppen de tilhører. Det vil si at ekteskapet blir inngått som en avtale mellom to parter, uten at en representant fra et trossamfunn eller myndighetene forestår en vigsling (Pankhurst 1992, s. 119).

Da det er mer enn 80 ulike etniske grupper i landet, er det umulig å gi en fullstendig beskrivelse av alle tradisjoner som finnes på dette området. Her vil vi begrense oss til noen hovedtrekk som gjelder for amharene og oromoene, som til sammen utgjør rundt 60 % av befolkningen (Wikipedia a).

Et fellestrekk for hvordan ekteskap tradisjonelt har kommet i stand, er at de er arrangerte. Det vil si at avtale om ekteskap blir inngått mellom de to partenes familier. Vanligvis er det mannens familie som tar et initiativ overfor kvinnens familie. Initiativet tas etter at mannens familie har vurdert ulike alternativer og kommet fram til hva familien vil være best tjent med, og i mindre grad hva de framtidige ektefellene måtte mene. Det samme vil være utgangspunktet for kvinnens familie når de vurderer tilbudet. Et annet fellestrekk er at mannen betaler brudepris til kvinnens familie (McGavock 2015, s. 10).

I dag avtegner det seg imidlertid et mønster hvor partene i større grad finner hverandre på egen hånd uten innblanding fra familie. Dette gjelder særlig i byene, men er også blitt vanligere på landsbygda. Likevel setter gamle tradisjoner fortsatt preg på hvordan ekteskapet inngås og bryllupet feires. For det første er det for de fleste fortsatt viktig at familiene til hver av partene aksepterer forbindelsen og blir involvert i planlegging av bryllupsfeiringen. For det andre skal brudgommen fortsatt betale brudepris, men i dag er den gjerne av mer symbolsk karakter, for eksempel i form av et smykke.

3.2.1.1 Amharene

Mer enn 80 % av amharene tilhører den ortodokse kirken (Wikipedia c). Likevel er det svært få som involverer kirken ved inngåelse av ekteskap (se kap. 3.2.3.1). De fleste velger å inngå ekteskap etter tradisjonelle regler.

Blant amharene har det tradisjonelt vært flere måter å inngå ekteskap på. De ulike variantene har hatt ulik grad av festligheter og seremoniell, og ikke minst medbestemmelse fra kvinnens side. Valg av framgangsmåte har i stor grad vært bestemt av partenes økonomiske og sosiale posisjon og av om det er partenes første eller andre ekteskap. Blant dem som har minst å rutte med eller som inngår ekteskap for annen gang, har som regel familien til partene vært mindre involvert og feiringen mer beskjeden (Pankhurst 1992, s. 102, 106).

Bryllupsfeiringen foregår vanligvis over to dager. Den første dagen er det fest i huset til brudens familie. Da er det forventet at brudgommen betaler brudeprisen. Den andre dagen er det fest i huset til brudgommens familie. Før den finner sted, har brudgommen hentet bruden hos hennes familie. I den forbindelsen skal hennes familie gjøre symbolsk motstand mot at brudgommen tar henne med seg. Under festen hos brudgommens familie, får brudeparet den endelige velsignelsen fra sine foreldre og eventuelt besteforeldre. Etter dette er de to partene ansett for å være gift (Pankhurst 1992, s. 109).

3.2.1.2 Oromoene

Kulturelt sett er oromoene mer sammensatt enn amharene. Det skyldes i stor grad at oromoene er spredt over et større geografisk område med ulike livsbetingelser. På denne bakgrunnen er det større variasjon i måten ekteskap inngås på blant oromoene enn blant amharene.

Nærmere 50 % av oromoene er muslimer. De følger reglene i sharia for å inngå ekteskap (Wikipedia b).

Protestantiske oromoer inngår stort sett ekteskap med vielse av en prest fra kirken de tilhører (se 3.2.3.3).

Rundt 30 % av oromoene tilhører den ortodokse kirken (Wikipedia b). De fleste av dem inngår ekteskap i henhold til oromiske tradisjoner uten å involvere verken kirken eller andre autoriteter, på samme måte som ortodokse amharer gjør.

Tradisjonell måte å inngå ekteskap på blant oromoene har flere trekk felles med dem som gjelder for amharene (se ovenfor). Normen er et ekteskap hvor mannens familie finner fram til en egnet partner og forhandler med hennes familie om betingelsene for ekteskap. I avtalen inngår blant annet enighet om størrelsen på brudeprisen som mannens familie skal betale (Telila 2016).

I senere tid, og særlig blant de som bor i byer og som har blitt del av en moderne økonomi, blir det mer og mer vanlig at ektefellene finner hverandre uten at familiene har vært involvert. Men det anses fortsatt viktig at de respektive familiene aksepterer valget og velsigner ekteskapet. Brudeprisen vil også i de fleste tilfeller være av symbolsk karakter (Telila 2016).

3.2.2 Sivilt ekteskap

Sivilt ekteskap inngås på grunnlag av bestemmelsene i familieloven, og tilsvarer det vi kjenner som borgerlig ekteskap.

Loven fastsetter at sivil ekteskap skal inngås hos «civil officer» der minst en av ektefellene eller nære familiemedlemmer har vært bosatt de siste seks månedene. Slik

«civil officer» finnes i alle *kebelers*¹. Det er et krav om å underrette «civil officer» om at man har til hensikt å inngå ekteskap minst en måned i forveien. Under vielsen må begge parter være til stede, og hver av dem må medbringe to vitner. Vitnene skal under ed bekrefte at partene oppfyller lovens krav (se kap. 2) til å inngå ekteskap. Dessuten må partene selv erklære at de inngår ekteskapet frivillig (Familieloven 2000, § 22-25).

Det finnes ingen offisielle tall for hvor mange som inngår sivile ekteskap. Antall sivile ekteskap er imidlertid økende og særlig i de større byene, ifølge informasjon den norske ambassaden i Addis Abeba har innhentet hos etiopiske myndigheter (Den norske ambassaden i Addis Abeba, e-post 2019).

3.2.3 Religiøse ekteskap

Religiøse vielser skjer på grunnlag av de regler som gjelder innenfor ulike trossamfunn. De største trossamfunnene i Etiopia er ortodokse kristne, muslimer og kristne protestanter.

3.2.3.1 Ortodokse kristne

Ortodokse kristne utgjør rundt 43 % av den etiopiske befolkningen. De to største folkegruppene blant de ortodokse er amharene, hvor mer enn 80 % tilhører kirken, og oromoene, hvor vel 30 % er ortodokse (Wikipedia (e)).

Blant ortodokse kristne er det imidlertid ikke vanlig med kirkebryllup hvor en prest vier partene. De aller fleste gifter seg etter tradisjonelle regler. Likevel sørger noen for at en prest kommer dit bryllupet foregår, for å gi paret en velsignelse, men altså ikke for å vie dem (Countries and their Culture u.å.). Landinfo har ikke informasjon om hvor vanlig det er at en prest er til stede under bryllupet for å gi sin velsignelse.

Når man blir viet i den ortodokse kirken, er ekteskapet i prinsippet uoppløselig. De som velger å gifte seg kirkelig, er for det første prester i den ortodokse kirken. De har for så vidt ikke noe valg da det eneste alternativet for dem er å bli viet i kirken. Blant dem som ellers velger kirkebryllup, er det en stor andel eldre personer. Det mener man henger sammen med at personer i den aldersgruppen anser det mindre sannsynlig at de vil komme i en situasjon hvor de vil ønske å skille seg (Pankhurst 1992, s. 119, 122).

3.2.3.2 Muslimer

Det finnes muslimer blant alle folkegruppene i Etiopia. Den største gruppen finner man blant oromoene, hvor de utgjør nærmere 50 % av en oromo-befolkning på rundt 35 millioner. Somalierne og afarene som bor i Etiopia, er tilnærmet 100 % muslimer (Wikipedia e).

De aller fleste muslimer i Etiopia inngår ekteskap i henhold til sharia og blir viet av en sheikh fra en sharia-domstol.

3.2.3.3 Protestantiske kristne

Den protestantiske kirken har størst oppslutning blant oromoene og i ulike mindre folkegrupper som holder til helt sør og vest i landet. Den største protestantiske kirken i Etiopia kalles Mekane Yesus.

¹ I Addis Abeba kalles tilsvarende administrativ enhet woreda.

De fleste som tilhører protestantiske kirkesamfunn, feirer kirkebryllup hvor de blir viet i kirken av en prest. De senere årene har det imidlertid blitt mer vanlig at presten kommer dit bryllupsfesten finner sted, og foretar vielsen der. Bryllupsfeiringen vil ofte ha kulturelle innslag fra den gruppen man tilhører selv om vielsen har foregått i kirken (Tesfaye, WhatsApp 2019).

3.3 ALDER VED INNGÅELSE AV EKTESKAP²

Den etiopiske familieloven fastsetter at begge parter må være fylt 18 for å inngå ekteskap. Men loven åpner samtidig for at man kan søke om dispensasjon fra 18 år ned til 16 år (Familieloven 2000, § 7).

Tradisjonelt har imidlertid giftealder for kvinner i Etiopia vært svært lav, særlig blant amharene. En levekårsundersøkelse fra 2016 (Ethiopia Central Statistical Agency 2017) viser at medianalder³ for inngåelse av første ekteskap for kvinner i aldersgruppen 25-49 år var 17,1 år. Det innebærer at 58 % av kvinner i den aktuelle aldersgruppen var gift idet de fylte 18 år. Det er så å si ingen av dem som inngår ekteskap før fylte 18, som søker om dispensasjon, ifølge Ethiopian Women Law Association (EWLA) (som sitert i Landinfo 2016b). Til sammenligning er medianalderen for menn i samme aldersgruppe 23,8 (Ethiopia Central Statistical Agency 2017).

En tilsvarende undersøkelse fra 2011 viser at giftealderen for kvinner går oppover. I 2011 var det 63 % i tilsvarende aldersgruppe som var gift ved 18 års alder. Dessuten varierer giftealder for kvinner både sosialt og geografisk. I undersøkelsen fra 2016 kommer det fram at medianalder for første ekteskap blant kvinner i byer er 2,6 år høyere enn for kvinner som bor på landsbygda. For kvinner med høyere utdanning er den 7,7 år høyere enn for dem uten utdanning (Ethiopia Central Statistical Agency 2012).

3.4 ARRANGERTE EKTESKAP – TVANG

Tradisjonelt har normen for ekteskapsinngåelse vært arrangerte ekteskap. Familiene til de to fremtidige ektefellene inngår en avtale om på hvilke betingelser det skal skje, og ofte uten å legge nevneverdig vekt på hva de framtidige ektefellene måtte mene. Som regel er det mannens familie som tar et initiativ overfor kvinnens familie, og når ekteskapet er inngått, flytter kvinnen til mannen og hans familie. På landsbygda i Etiopia kommer de fleste ekteskap fremdeles i stand på denne måten. Men i byene, særlig Addis Abeba, og blant personer som har fått seg utdanning, vil i dag flere og flere velge sine partnere på egen hånd uten innblanding fra familie.

Blant dem som inngår arrangerte ekteskap, kan det stilles spørsmål om i hvilken grad særlig kvinnene blir utsatt for tvang. I 2016 ble det gjennomført en undersøkelse om ekteskapsinngåelse blant et utvalg gifte kvinner i byen Jimma. Flertallet av dem var muslimske oromoer. Undersøkelsen viste at 54 % av kvinnene hadde gifte seg idet de fylte 18 år, som er noe mindre enn hva den nasjonale undersøkelsen viste (se kap. 3.3). Et flertall av kvinnene, 56 %, oppga at ekteskapene de hadde inngått, var arrangert av familiene. Av disse opplyste 37 % at ekteskapet ble inngått uten at de var konsultert

² En nærmere redegjørelse for ekteskap inngått under 18 år og hvilke konsekvenser det har, finnes i responsen Alderskrav og ekteskapsinngåelse (Landinfo 2016).

³ Medianalder i statistisk sammenheng er det midterste tallet i en rekke fra det minste til det største.

på forhånd. Blant dem opplevde 72 % at de ble tvunget til å inngå ekteskapet (Simgnew 2016).

Landinfo kjenner ikke til andre tilsvarende undersøkelser fra Etiopia. Det er imidlertid grunn til å tro at undersøkelsen fra Jimma kan være ganske representativ for landet som helhet. I den vurderingen legger vi vekt på at Jimma er en relativt stor by i etiopisk sammenheng og har en blandet befolkning både etnisk og religiøst (Wikipedia d). Undersøkelsen kan derfor tyde på at omfanget av arrangerte ekteskap i Etiopia fortsatt er stort, og at også en anseelig andel inngår ekteskap mot sin vilje. En annen indikasjon på at kvinner gifter seg under tvang, er høye skilsmissetall i landet som helhet. De settes i sammenheng med arrangerte ekteskap. De viser seg å være særlig høye der kvinner er svært unge når de gifter seg første gang (se kap. 5 om skilsmisse).

3.5 POLYGAMI

Ifølge den etiopiske familieloven (2000) er det ikke anledning til å inngå ekteskap med en person som allerede er gift. Bigami eller polygami er altså ikke tillatt i Etiopia.

Likevel viser levekårsundersøkelsen fra 2016 at 11 % av landets kvinner lever med ektefeller som har andre ektefeller i tillegg. Det er mest vanlig blant somaliere, hvor 29 % av gifte kvinner lever i polygame forhold. Blant oromoer er forekomsten 14 %, mens amharer har det laveste antallet med 1 % (Ethiopia Central Statistical Agency 2017).

Undersøkelsen viser også at kvinner med utdanning i mindre grad lever i polygame forhold (7 %) enn kvinner uten skolegang (14 %). Dessuten er forekomsten av polygame forhold i byer bare 5 % i motsetning til 12 % på landsbygda (Ethiopia Central Statistical Agency 2017).

Det er grunn til å anta at polygami er mest utbredt blant muslimer. Det er imidlertid tradisjonelt aksept for polygami i de fleste etniske gruppene i Etiopia, også blant ortodokse kristne, selv om hovedregelen er monogami (Pankhurst 1992, s. 107).

3.6 VOLD I EKTESKAPET⁴

I 2015 erklærte etiopiske myndigheter kamp mot vold i ekteskap som går utover kvinner, og har i denne sammenhengen tatt i bruk både legale midler og kampanjer av ulike slag (Ethiopia Central Statistical Agency 2017). Bakgrunnen er nyere dokumentasjon innsamlet både gjennom omfattende levekårsundersøkelser i regi av myndighetene og mindre lokale undersøkelser foretatt av frivillige organisasjoner. Tall fra undersøkelsene viser at rundt halvparten av gifte kvinner blir utsatt for fysisk vold fra sine ektefeller. Det vil si at Etiopia ligger helt i verdenstoppen sammenlignet med land hvor tilsvarende undersøkelser er gjennomført (Fite 2014, s. 52).

Det synes å være en utbredt aksept for at menn bruker vold overfor kvinner, enten for å få sin vilje igjennom eller som straff. En undersøkelse viser at åtte av ti kvinner godtar slag fra sin ektefelle hvis han har en akseptabel grunn, for eksempel at hun har

⁴ Vold i denne sammenhengen omfatter seksuelle overgrep, emosjonell nedgradering og fysisk vold. Her vil oppmerksomheten være rettet mot fysisk vold. Generelt er tallene høyere når det kommer til menns bruk av tvang i seksuell sammenheng. For mer informasjon om dette temaet, se notatet Etiopia: Kvinners situasjon (Landinfo 2016a).

tatt til motmæle mot noe av det mannen har sagt (Semahegn & Mengistie 2015; Landinfo 2016a, s. 13).

Denne holdningen i den etiopiske befolkningen har som forutsetning patriarkalske tradisjoner i alle de ulike etniske gruppene. Ektefellers bruk av vold overfor kvinner varierer likevel mellom de etniske gruppene. Den landsomfattende levekårsundersøkelsen fra 2016 viser at det skjer hyppigst blant oromoer og amharer, mens det blant somaliere skjer mer sjeldent. Det framkommer også av den nevnte levekårsundersøkelsen at kvinner med høyere utdanning har halvparten så stor risiko for å oppleve vold fra sin ektefelle enn en kvinne uten skolegang. Kvinner som bor i byer er også mindre utsatt for vold i ekteskapet (Ethiopia Central Statistical Agency 2017).

Etiopisk lovverk gir full likestilling for menn og kvinner (Familieloven 2000, §§ 49, 50 og 56). Vold utøvd mot kvinne er straffbart som mot enhver annen person. Likevel synes de som er utsatt for vold, i liten grad å anmelde det som har skjedd, eller i hele tatt å fortelle om det (Semahegn 2015). Det finnes krisesentre for kvinner som trenger et sted å være etter å ha blitt utsatt for vold. Men de er få, og de fleste befinner seg i Addis Abeba (UN Women 2016).

3.7 SAMBOERSKAP

Familieloven omtaler samboerskap, og gir i den sammenhengen regler om ansvar for barn og felles eiendom. Samboerskap omtales i loven som «irregular union» (Familieloven 2000, § 98).

Landinfo kjenner ikke til noe statistisk materiale som kan fortelle hvor utbredt samboerskap er i Etiopia som helhet. Men det synes å være svært sjeldent på landsbygda. I byene derimot er det ikke uvanlig. Det foreligger en undersøkelse fra Addis Abeba hvor et visst antall samboerpar har blitt intervjuet. Undersøkelsen viser blant annet at flertallet i utvalget tilhørte den ortodokse kirken og at de fleste hadde høyere utdanning (Abebe 2015).

4. REGISTRERING AV EKTESKAP – ATTESTER

4.1 REGISTRERING

Familieloven fastsetter at alle ekteskap, uavhengig av hvilken måte de er inngått på, skal registreres hos myndighetene (Familieloven 2000, § 28).

Et sivil ekteskap hvor en representant for myndighetene står for vielsen, blir automatisk registrert av den som forestår vielsen. Ekteskap inngått på religiøst grunnlag og tradisjonelle ekteskap må derimot partene selv sørge for å registrere. I familieloven er det imidlertid presisert at når en tjenestemann med ansvar for registrering av ekteskap, blir klar over et ekteskap som ikke er registrert, skal vedkommende sørge for at det skjer.

Registrering av ekteskap skal gjøres i den kebelen⁵ der ektefellene er bosatt (Den norske ambassaden i Addis Abeba 2019).

Det foreligger ikke offisielle tall fra etiopiske myndigheter om hvor stor andel av dem som inngår tradisjonelle eller religiøst baserte ekteskap, som registrerer sine ekteskap hos myndighetene. Antakelig gjør de fleste det først når man trenger en ekteskapsattest fra myndighetene for et eller annet formål.

4.2 EKTESKAPSATTEST

Den som er ansvarlig i kebelen for å registrere inngåtte ekteskap, er også ansvarlig for å skrive ut ekteskapsattest (Familieloven 2000, §28).

Har man som muslim inngått ekteskap ved en shariadomstol, vil den aktuelle domstolen også kunne skrive ut en ekteskapsattest. Det samme gjelder for kristne som har blitt viet av en prest. De vil kunne få attest fra kirken der de giftet seg. De som har inngått ekteskap på tradisjonelt vis, vil ikke kunne få ekteskapsattest før de har registrert ekteskapet hos myndighetene i kebelen der de bor (Den norske ambassaden i Addis Abeba 2019).

5. SKILSMISSE

5.1 FOREKOMST OG TRADISJONER

En undersøkelse fra 2000 viser at 45 % av første gangs ekteskap i Etiopia ender med skilsmisse, og to tredeler av kvinner som skiller seg, gjør det innen de fem første årene av ekteskapet. Det er imidlertid mer vanlig å skille seg blant amharer enn blant oromoer, og forekommer hyppigere blant kristne enn blant muslimer (Tilson & Larsen 2000).

Det er ikke gjennomført noen nyere undersøkelser som sier noe om skilsmissetrenden fortsatt er den samme som i 2000. Et problem i denne sammenhengen er at svært få skilsmisser blir registrert i offentlige registre (se nedenfor). Det er imidlertid ingenting som tyder på at det har vært noen nedgang i senere tid. Det kan dermed slås fast at Etiopia har en relativt høy skilsmisseprosent.

Den høye skilsmisseprosenten kan ses i sammenheng med flere faktorer. For det første har det fra gammelt av vært utbredt og akseptert blant amharene å skille seg. Blant annet viste en undersøkelse fra 1988 i et landbruksdistrikt i Amhara at 49 % av inngåtte ekteskap varte mindre enn fem år. Det er videre på det rene at skilte kvinner tradisjonelt i liten grad har blitt stigmatisert, og at mange av dem gifter seg igjen forholdsvis raskt (Pankhurst 1992, s. 115).

I undersøkelsen til Helen Pankhurst framkommer at det i stor grad er kvinnen som bryter ut av ekteskapet. Det forklares med at ekteskapene er arrangerte og at kvinnene er svært unge når de giftes bort, gjerne før de har fylt 15 år. Mannen vil på sin side være noen år eldre enn kvinnen, og vanligvis ha forventninger av patriarkalsk karakter

⁵ I Addis Abeba kalles tilsvarende administrative enhet *woreda*.

om at kvinnen er underordnet. Kvinnen vil derfor ofte forlate mannen fordi hun ikke finner seg til rette i noe hun ikke selv har valgt (Pankhurst 1992, s, 118).

5.2 LOVENS KRAV OG PRAKSIS

Etiopisk lovgivning åpner for flere måter å inngå et gyldig ekteskap (se kap. 3.2). For å få en gyldig skilsmisse er det derimot bare én framgangsmåte som er lovlig. Familieloven fastsetter at skilsmisse bare kan innvilges av en domstol etter en begjæring om det er fremmet for domstolen. Videre er det et pålegg i loven om at alle skilsmisser skal registreres hos myndighetene (Familieloven 2000, § 77 – 84). Muslimer kan få skilsmisse ved shariadomstol.

I praksis er det likevel svært få skilsmisser som følger det som er foreskrevet i familieloven. De fleste som skiller seg, gjør det uten å involvere myndighetene. Når det anses nødvendig, vil de bruke eldre respekterte medlemmer av familien/klanen på sine respektive sider, til å megle med sikte på å komme fram til enighet om fordeling av verdier og ansvar for barn. På den måten blir man de facto skilt, men uten å være registrert som det. Denne måten å bli skilt på er ikke til hinder for å inngå nytt ekteskap, som vanligvis vil skje på tradisjonelt vis. De som bruker rettsapparatet, er gjerne par som sitter med større verdier de ikke blir enige om hvordan de skal fordele (Asfaw u.å.).

5.3 SKILSMISSE I TRÅD MED LOVENS KRAV

Familieloven (2000, § 76) skjelner mellom tilfeller der partene har blitt enige om å skilles og sammen sender en begjæring om skilsmisse til domstolen, og tilfeller der bare en av partene ber om skilsmisse. I begge tilfeller er imidlertid domstolen pålagt å megle mellom partene med sikte på å forsone dem og unngå skilsmisse. Hvis domstolen konkluderer med at det ikke er mulig, vil den som regel gi skilsmisse ut fra de rådende omstendighetene.

Familieloven pålegger også partene etter en skilsmisse å registrere den hos myndighetene. Det skjer ved at man gir en utskrift av dommen til den administrativt ansvarlige i kebelen der man bor for registrering. Den som registrerer skilsmissen i kebelen, er også ansvarlig for å skrive ut skilsmisseattest.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Abebe, S. (2015, juni). Factors Contributing to Cohabitation among Hetrosexual Couples in Addis Ababa. *Addis Ababa: University, College of Education and Behavioral Studies, School of Psychology* Tilgjengelig fra <http://etd.aau.edu.et/bitstream/handle/123456789/11334/Samrawit%20Abebe.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [lastet ned 3. juni 2019]
- Asfaw, F. (u.å.). Defacto Divorces and Legalizing Divorce in Court – Ethiopia. *HG org. Legal resources*. Tilgjengelig fra <https://www.hg.org/legal-articles/defacto-divorces-and-legalizing-divorce-in-court-ethiopia-21540> [lastet ned 3. juni 2019]
- Central Statistical Agency Addis Ababa, Ethiopia (2012, mars). Demographic and Health Survey 2016. *Addis Abeba: Central Statistical Agency Addis Ababa, Ethiopia*. Tilgjengelig fra <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR255/FR255.pdf> [lastet ned 7. juni 2019]
- Central Statistical Agency Addis Ababa, Ethiopia (2017, juli). Demographic and Health Survey 2016. *Addis Abeba: Central Statistical Agency Addis Ababa, Ethiopia*. Tilgjengelig fra <https://dhsprogram.com/pubs/pdf/FR328/FR328.pdf> [lastet ned 28. august 2019]
- Countries and Their Cultures (u. å.). *Amhara – Marriage and Family*. Tilgjengelig fra <https://www.everyculture.com/Africa-Middle-East/Amhara-Marriage-and-Family.html> [lastet ned 19. september 2019]
- [Familieloven] (2000, 4. juli). *The Revised Family Code*. Addis Abeba. Tilgjengelig via UNHCR Refworld <https://www.refworld.org/pdfid/4c0ccc052.pdf> [lastet ned 28. mai 2019]
- Fite, M. D. (2014, mars). The Ethiopia’s Legal Framework on Domestic Violence against Women: a Critical Perspective. *International Journal of Gender and Women’s Studies*, 1 (2)s. 49-60. Tilgjengelig fra http://ijgws.com/journals/ijgws/Vol_2_No_1_March_2014/3.pdf [lastet ned 3. juni 2019]
- Landinfo (2016a, 11. mai). *Etiopia: Kvinners situasjon*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Etiopia-Kvinnens-situasjon.pdf> [lastet ned 28. august 2019]
- Landinfo (2016b, 24. juni). *Alderskrav og ekteskapsinngåelse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Etiopia-Alderskrav-og-ekteskapsinngåelse.pdf> [lastet ned 28. august 2019]
- McGavock, T.J. (2015, 10. oktober). Child Brides, Bargaining Power, and Reform of Ethiopia’s Family Law. *Ithaca: Department of Economics, Cornell University*. Tilgjengelig fra <https://sole-jole.org/16334.pdf> [lastet ned 29. mai 2019]
- Pankhurst, H. (1992). *Gender, Development and Identity. An Ethiopian Study*. London: Zed Books
- Semahegn, A. & Mengistie, B. (2015, 29. august). Domestic violence against women and associated factors in Ethiopia; systematic review. *Reproductive Health*, 12 (78). Tilgjengelig fra <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4553009/> [lastet ned 28. mai 2019]
- Simgneu, N. (2016, juni). Magnitude of early marriage and perceived age at a first marriage, Serbo town, Jimma, Oromia, Ethiopia. *Jimma: Jimma University*. Tilgjengelig fra https://www.academia.edu/31526949/MAGNITUDE_OF_EARLY_MARRIAGE_AND_PERCEIVED_AGE_AT_FIRST_MARRIAGE_SERBO_TOWN_JIMMA_OROMIA_ETHIOPIA [lastet ned 3. juni 2019]

- Telila, S. W. (2016, desember). «Irra Dhaaaba»: A customary marriage among the Gelan Oromo of Caaffee Tumaa in Ada'a District, East Shewa, Ethiopia. *Addis Abeba: Addis Ababa University*. Tilgjengelig fra <http://etd.aau.edu.et/bitstream/handle/123456789/3244/Seyoum%20Worku.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [lastet ned 29. mai 2019]
- UN Women (2016, 28. november). Survivors of violence find hope in shelters in Ethiopia. *New York: UN Women*. Tilgjengelig fra <http://www.unwomen.org/en/news/stories/2016/11/survivors-of-violence-find-hope-in-shelters-in-ethiopia> [lastet ned 3. juni 2019]
- Wikipedia (a). *Ethiopia* (sist endret 6. juni 2019). Tilgjengelig fra <https://en.wikipedia.org/wiki/Ethiopia#Demographics> [lastet ned 7. juni 2019]
- Wikipedia (b). *Oromo people* (sist endret 5. juni 2019). Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Oromo_people [lastet ned 7. juni 2019]
- Wikipedia (c). *Amhara people* (sist endret 5. juni 2019). Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Amhara_people [lastet ned 7. juni 2019]
- Wikipedia (d). *Jimma*. (Sist endret 20. august 2019). Tilgjengelig fra <https://en.wikipedia.org/wiki/Jimma> [lastet ned 28. august 2019]
- Wikipedia (e). *Religion in Ethiopia*. (Sist endret 24 august 2019). Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Religion_in_Ethiopia [lastet ned 19. september 2019]

Muntlige kilder

- Den norske ambassaden i Addis Abeba. E-post 25. april 2019.
- Tesfaye, E. WhatsApp, 19. april 2019